

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Cap. II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

ea re conventus, eum exhibere recusaret, missa ad Imperatorem relatione, iussus est ad comitatum perducere: ubi causa dicta: absoluitur & Carthaginem remissus est. Sed morte præventus eo pervenire non potuit: *Tempestas*, ait Optatus, *persecutionis peracta & definita est. Jubente Deo, indulgentiam mittente Maxentio, Christianis libertas est restituta. Botrus & Celestius, ut dicitur, ordinari cupientes, &c.* His verbis initium Imp. Maxentii, id est annum Christi 306. ab Optato designari Baldunus & Baronius crediderunt. Nam cum Eusebius in libro 8. historiae Ecclesiasticae, Maxentium initio Imperii sui, pietatem ac benevolentiam erga Christianos simulasse & persecutionem cohibuisse scribat, indulgentiam tunc ab eo missam esse in Africam arbitrati sunt. Quod tamen fieri nullomodo potuit. Etenim tunc temporis Africa nondum erat sub ditione Maxentii, sed Galerio Augusto & Severo Caesari parebat, ut docent omnes Historici. Quare cum Severus Caesar anno Christi 307. occisus sit, ut in Fastis scribit Idatius, ante hunc annum indulgentia illa à Maxentio in Africam mitti non potuit. Et quo pacto Maxentius anno Christi 306. indulgentiam, id est, edictum de libertate Christianorum, misisset in Africam, cum post Severi Caesaris necem imagines Maxentii Carthaginenses admittere noluerint, ut testatur Zosimus. Quod anno Christi 307. contigisse, recte notavit Sigonius in libris de Imperio Occidentali. Ego vero Africam non ante Christi annum 310. in quonem Maxentii venisse, ex Zosimi & Aurelii Victoris auctoritate constanter affirmo. Nam Zosimus quidem scribit Maxentium occiso Severo Africam ad suas partes allicere voluisse. Ac primum quidem imagines suas misisse in Africam; sed milites qui in Africa praesidium agebant, Galerio fidem servantes, obstitisse ne imagines admitterentur. Quo comperto, Maxentius dolo agendum ratus scripsit ad Alexandrum, qui tunc Praefecti Pratorio in Africa vicem gerebat; mandans, ut quoniam totius Italiae Imperio jam sine controversia potiebatur, ipse quoque partibus suis adungeretur, filiumque oblidem ad se mitteret. Quod cum Alexander tacere recusasset, Maxentius milibus quibundam militibus interficere eum conatus est. Sed detectis insidiis, milites qui in Africa erant Alexandrum impetaverunt, hominem legnem atque imbellem, & jam aetate proVectum: *Per idem tempus*, inquit Zosimus, *Roma templum Genii publici conflavit.* Ad quod incendium restinguendum cunctis curatim accurrentibus, cum miles quidam adversus Numen illud Gentilium impie locutus esset, à plebe statim interemptus est. Quo facto reliqui milites adimmanem iracundiam concitati, tantam stragem in urbe fecere, ut minimum abfuerit quin Roma funditus interiret, nisi Maxentius furorem militum compescuisset. Post hac Maxentius occasionem belli adversus Constantinum querere cepit; insensu erga illum, ut pra se ferebat, eo quod patri suo Maximiano Herculo causam mortis praeberet. Itaque in Retras cum exercitu progredi jam parabat, sperans se Damatiam & Illyricum, omnesque Licini copias facile ad suas partes iraductum. Haec in animo habens, ante omnia res Africanas componere decrevit. Quare coactus copias, Rufinum Volusia-

Anum Praefectum Pratorio cum Duce Zenam Africanum interfectus est, Roma Maxentius de Carthagine transphavit. Ex hac Zosimi narratione constat, Alexandrum post obitum Maximiani Herculi à Maxentio esse superatum. Proinde cum diem functus sit Herculus anno Christi 310. ut scribit Idatius, non ante hunc annum Africam potitus est Maxentius, si Zosimi sequimur auctoritatem. Aurelius autem Victor de Constantini bello adversus Maxentium loquens, statim post devictum à Maxentio Alexandrum, Constantinum adversus Maxentium copias movisse scribit: *Ea*, inquit, *tempestate apud Panes Alexander pro Praefecto gerens, dominatus stolidè incuberat, &c.* Sed & in Victoris epitome mors Alexandri statim post mortem Maximiani Herculi commemoratur. Quamquam in ea Epitome à Constantini ducibus occisus dicitur Alexander, gravi errore. Ex his patet, indulgentiam illam de qua loquitur Optatus, à Maxentio missam esse in Africam anno Christi 311. Quo quidem anno Maxentius Calendis Septembris Rufinum Volusianum Consulem renuntiavit, ob navatam fortiter operam in bello adversus Alexandrum. Cur autem in annum Christi 311. hanc Maxentii indulgentiam conferendam esse censeam, praeter illas quas superius memoravi, plures causas ac rationes habeo. Primum enim ait Optatus, persecutionem tunc finitam, & libertatem Christianis redditam fuisse. Quod certe in alium annum cedere non potest, quam in illum quem dixi. Quippe eo anno in Occidentis quidem partibus persecutio sine accepit. In Oriente autem aliquantisper propagata est à Maximiano. Itaque recte Eusebius in fine octavi libri observat, persecutionem octavo quidem anno paululum remissam, id est Christi 311. decimo autem anno penitus compressam esse. Certe anno 311. Galerius edictum illud emisit pro Christianis. Ad cuius emulationem Maxentius indulgentiam suam videtur publicasse. Sed jam ad reliquam schismatis narrationem progrediamur.

C A P. II.

Perlatà in Africam Maxentii indulgentia, cum libertas Christianis reddita esset, de substituendo in Mensurii locum Episcopo agi ceptum est. Cumque convenissent Carthaginem vicinarum urbium Episcopi, totius populi suffragio Caeilianus electus est, & à Felice Aprungitano Episcopo consecratus. At Botrus & Celestius, qui Episcopatum Carthaginensis Ecclesiae ambiebant, cum ipse sua se defectos viderent, conjurare adversus Caeilianum coeperunt; & adhibita in locietatem Lucilla potentissima femina ac knoibus plebis Catholicae, quibus Mensurus ad Comitatum proficiscens ornamenta Ecclesiae commoverat, literas ad Secundum Tugistanum Episcopum mittunt, petentes ut cum reliquis Numidiae Episcopis Carthaginem veniret. Aggre ferebat Secundus, quod Caeilianus ab alio consecratus fuisset, quam ab ipso qui Primas esset Numidiae. Sed & reliqui Numidiae Episcopi non modicam injuriam sibi factam putabant, quod ad illam ordinationem evocati non fuissent. Igaur cum

Carthaginem venisset Secundus, & reliqui qui Cirtensi concilio interfuerant, nempe Donatus Maseulitanus, Marinus ab aquis Tibilitanis, Donatus Calamenfis, Victor à Ruficade, Purpurius à Limatà, Felix à Rotaria Centurionis, Victor à Garbe, & Secundus minor, Secundi Tigisitanus ex fratre nepos: præter hos etiam Silvanus Cirtensis Episcopus, qui in illo Cirtensi Concilio Episcopus fuerat ordinatus; item Donatus à Casis nigris, dux ac signifer illius factionis, & alii septuaginta numero Episcopi, hospitio excepti à factionis suæ confortibus, Cæcilianum ad causam dicendam evocarunt. Sed ille, qui eos à calumniatoribus suis accitos in perniciem suam intelligebat, qui eos apud calumniatores suos diversari videbat, ad Concilium illud venire recusavit; retentus à plebe Catholicorum, qui ne se ipsum hostibus suis traderet, obstitit. Tunc illi Cæcilianum absentem, quod vocatus ad concilium venire noluisse, damnarunt, duo crimina illi obijcientes; primum quod à traditoribus ordinatus fuisset Episcopus: deinde quod cum esset diaconus, victimam afferri martyribus in custodia positam prohibuisset. Tunc sententiæ à singulis dictæ sunt contra Cæcilianum, & contra ordinatores ejus, qui à concilio similiter evocati adesse noluerant. Primus Secundus Tigisitanus, ut pote Primas Numidiæ, sententiam dixit: post quem reliqui sententiam dixerunt, qua nominatim pronuntiavit, se nec Cæciliano nec collegis ejus communicare. In libro adversus Fulgentium Donatistam qui inter opera Augustini legitur pag. 275. extat sententia quam dixit Marcellinus Episcopus in Cæcilianum. Posthæc in locum Cæcilianum Majorinum ordinarunt Episcopum, in gratiam Lucillæ, cujus domesticus erat Majorinus. Quibus ad hunc modum confectis, literas quaquaversum per Africam miserunt, quibus reliquos Episcopos adversus Cæcilianum & collegas ejus à se damnatos incitarent, & à communione illorum quasi traditorum averterent. Hoc fuit initium nefarii schismatis Donatistarum; quod ab ordinatione Majorini exortum, universam postea Africam occupavit. Quanquam Donatistæ, non ab illa ordinatione Majorini primordia discordiæ sui repetebant, sed paulo altius, jam inde à temporibus Mensurii Carthaginensis Episcopi. Statim enim post persecutionem absciderunt se à communione Mensurii, quem traditorem fuisse contendebant; & suæ partis interventorem habuerunt in Ecclesia Carthaginensi antequam ordinaretur Majorinus: quem quidem interventorem occisum esse à Catholicis affirmabant, ut scribit Augustinus in Epistola 163. *Narravit etiam, in ipsa schismatis novitate majores suos, cum cogitarent culpam Cæcilianus, ne schisma fieret, quoquo modo velle sopire, dedisse quendam interventorem populo suæ communionis apud Carthaginem constituto, antequam Majorinus adversus Cæcilianum ordinaretur. Hunc ergo interventorem in suo conventiculo à nostris dicebat occisum. Sic iidem Donatistæ Romæ interventores habuerunt, quos paucissimis partis suæ in urbe degentibus mittebant ex Africa: postea verò proprios illic Episcopos ordinarunt, ut docet Augustinus in libro de unico baptismo & Optatus. Præterea Augustinus in Breviario collationis tertiæ, & in libro Retracta-*

tionum scribit Donatum à Casis nigris Cæciliano adhuc diacono schisma fecisse Carthagine, ejusque facinoris reum postea convictum fuisse in Synodo Romana sedente Miltiade. Ex quo manifestè colligitur, schisma Donatistarum aliquamdiu ante ordinationem Cæcilianus Episcopi ceptum fuisse. Sed quoniam in ordinatione Cæcilianus vehementius erupit, idcirco schismatis initium ab illa ordinatione deducitur.

CAP. III.

Antequam ulterius progrediamur, emendandus est obiter duplex error in Annalibus Ecclesiasticis. Alter pertinet ad acta apud Zenophilum Consularem Numidiæ, quibus Cæcilianus purgatus, & Silvanus Cirtensis, unus ex ordinatoribus Majorini, traditor fuisse convictus est. Baronius hæc gesta esse existimavit anno Christi 306. quo nihil, meo quidem judicio, dici potuit absurdius. Sed vel ipse titulus Actorum refellit sententiam Baronii. Sic enim prænotantur hæc gesta: *Constantino Maximo Augusto & Constantino juniore nobilissimo Cesare Consulibus, &c.* Apud Augustinum verò perperam legitur *Constantio Maximo Augusto*. Qua lectione inductus Baronius, Constantium Chlorum hic designari censuit, qui anno Christi 306. sexto Consulatu suo finem vivendi fecit: eique suffectum fuisse vult Constantinum, gravi errore. Nam si hoc anno Consul fuisset Constantinus, sequenti anno, quo Consulatum gessit una cum Maximiano Herculo, iterum Consul dici debuisset in Fastis, quod tamen non legimus. Deinde si Constantinus in locum patris suffectus est Consul, cur nomen Constantii patris adhuc remanet in Fastis? Sed & cognomina quæ in Actis illis utrique tribuuntur, satis indicant Constantium Chlorum hic designari non posse. Neque enim Constantius Chlorus Maximi titulum unquam gessit: nec Constantinus ejus filius, Junior cognominatus est. Cum enim Junior dicatur ad distinctionem senioris qui eodem appellatur nomine, quomodo dici potuit Junior Constantinus, cum ante ipsum nemo hoc nomine fuerit insignitus. Quare non dubium est, quin corrupta sit Augustini lectio, scribendumque ut legitur in Gestis purgationis Cæcilianus: *Constantino Maximo Augusto & Constantino juniore nobilissimo Cesare Consulibus*. Fuit hic annus Christi vicesimus ac recentissimus, quo Zenophilus Consulatus Numidiæ causâ cognitâ Silvanum Cirtensem Episcopum traditorem fuisse pronuntiavit. Porro hæc apud Zenophilum Acta anno Christi 306. fieri non potuisse, pluribus argumentis probari potest. Primum enim Constantina civitas & Constantinienfis in iis Gestis dicuntur cives urbis Constantinæ. Nam Victor Grammaticus ait patrem suum fuisse Decurionem Constantinensium. Atqui certum est, non nisi post mortem Maxentii Cirtam oppidum Numidiæ, quod Alexandri tyranni obsidione ceciderat, à Constantino instauratam, ejusque vocabulo appellatam fuisse, ut testatur Aurelius Victor. Deinde jam tum Cæcilianus innocentia multis indiciis probata fuerat, cum hæc apud Zenophilum gesta sunt. Sic enim initio Actorum legitur: *Cur ergo intermisso eo cuius innocentia probata est, Silvano communicat.* Adde